

HRVATSKI SAMOBRAN

Glavni urednik: Miho Jerinić.

Predplata godišnja K 192.— (D 48.—)
 polugodišnja K 104.— (D 26.—)
 Predplata za inostranstvo 2 dolara godišnje.
 Oglasi po cjeniku. — Rukopisi se ne vraćaju.
 Poštanski čekovni račna br. 36.004. — Zagreb.
 Vlastnik: Františka Jerinić i drugovi.
 Izdavačelj i odgovorni urednik: Miho Jerinić.
 Tisak: Pučka Tiskara. — Šibenik.

NEODVISNO GLASILO ZA JAVNU KRITIKU, RAVNOPRAVNOST I SPORAZUM.

Jesi li član „Matice Hrvatske“; „Hrvatskog Radiša“; „Gajreta“; „Napredka“; „Hrvatskog Sokola“; „Hrv. Nar. Omladine“; „Matije Gubca“ i društava „Katarina Zrinska“ i „Hrvatska Žena“?

God. II.

ŠIBENIK, 31. SVIBNJA 1923.

Br. 24.

Hrvatski privrednici u Dalmaciji.

Prošle godine hrvatska Dalmacija bila je odlučila da će posjetiti Zagrebački Zbor. Do jednog zajedničkog posjeta, kako je bio zasnovan, nije usled naredjenog pritiska iz Beograda moglo doći. Vlastodržci su se naime pobojali da bi u Zagrebu moglo doći do manifestacija Radiću sa strane hrvatskih privrednika iz Dalmacije. — i mi smo taj izlet morali pokriomčariti. Pošlo nas je jedno stotinjak sve raztrkano, da beogradskim eksponentima u Dalmaciji neupadnemo u oči — jer smo znali za famozni brzojav dr. Metličića svim kotarskim poglavarima, u kojem ih se je upućivalo da strogo paze na kretanje hrvatskih privrednika koji namjeravaju posjetiti Zagrebački Zbor.

U Zagrebu smo se našli okupljeni i oko Radiću, i oko Hejzela, i oko svih vodja. Zajednice i Pravaša, pa i oko predstavnika hrvatske privrede u samom Zboru, gdje smo od svih bili primljeni kao rođjena braća.

Do vidova u Dalmaciji! — glasilo je pozdray zagrebačkih trgovaca nama na rastanku. I taj se je pozdray ispunio ovih dana. Hrvatski trgovci kojima su se priključili konsuli stranih država u Zagrebu i liepa kita slovenskih industrijalaca, dodjoše nam u pohode. I mi smo ih primili kao braću sve i ovaj posjet nismo smatrali nikakovom političkom akcijom ma bilo koje političke stranke, već smo ga promatrali sa čisto privrednog pogleda sve do onog časa, dok smo saznali, da konsul českoslovačke republike g. *Odón Para* o nama u Dalmaciji imade podpuno krivo mnjenje i da on Dalmaciju smatra jednom srbskom provincijom, koja je od Srba bila oslobodjena od bečkog jarma i da je Dalmacija pretežno napućena od srbskog življa.

To krivo prosudjivanje nacionalnog stanja u Dalmaciji, ti krivi nazori českoslovačkog konsula da je Hrvate od rođstva oslobodila srbska vojska, i njegova neupućenost da je Dalmacija srbska pokrajina a ne nerazdruživi dio hrvatske domovine, našli su kod dalmatinskog Hrvata na razumljivi odpor i on je svudje gdje su izletnici zalazili manifestirao njegovu hrvatsku narodnost, da bratu Čehu u oči pokaze i dokaže da je na krivom putu i da se u svim njegovim nazorima o nama kruto vara.

Tako je zaslugom českoslovačkog konsula ovo putovanje privrednika po Dalmaciji došlo čisto politički karakter i mi smo g. konsulu *Para* zahvalni, da nam je pružio prigodu, da mu se Dalmacija pokaže u njezinom čisto hrvatskom narodnom odjelu.

Ovo putovanje stranih konsula po Dalmaciji imalo je i jednu veoma važnu diplomatsku pozadinu. U stranom svietu Dalmacija je preko Beograda prikazana kao čista srbska pokrajina, koja sa Hrvatskom graniči negdje u liniji Gračac-Gospić-Karlobag. Toga su mnienia de facto bili strani konsuli na dolasku u Dalmaciju, znak, da su onda stajali pod hipnozom českoslovačkog konsula. Ali na povratku iz Dalmacije bili su riešeni te českoslovačke hipnoze, a i sam g. konsul se je *Para* uvjerio, da se za shvaćanje psihe naroda u Dalmaciji ne smije stvarati zaključke na temelju „gospodskih peļljanija“, ili po našu govoreći na temelju izjavu bivših bečkih a sada beogradskih ulaka razsijanih po dalmatinskim gradovima.

Od velike je diplomatske važnosti i činjenica, da su strani konsuli na putu kroz Dalmaciju dobili tvrdo uvjerenje, da ova hrvatska zemlja i ako je zapuštena od dosadašnjih beogradskih vlastodržaca, goji čvrstu nada, da će Radiću ipak uspjeti postignuti sporazum između srbskog i hrvatskog naroda, ma bilo to na kojoj platformi, i da će se Radićevom inicijativom doći do sredjenja sadašnjih abnormalnih prilika u ovoj državi, koje su u inostranstvu uzdrmale svako povjerenje u stabilitet našeg zakonodavstva jer po njihovom shvaćanju, strani sviet će moći tek onda imati povjerenja u nami, kada mu naši zakoni budu pružiti jaku i dobru garanciju za njegov obstanak na našem teritoriju.

Slovenski industrijalci o nami su takodjer imali krive nazore. I oni su nas po receptu g. *Para* smatrali beogradskim centralistima, ali kada su u raznim mjestima saslušali glasove, koji odobravaju Korošćevu politiku za Sloveniju, uzdahnuše duboko sa poklikom: *Hudić, ti su dalmatinci federaliste!*

I u tomu su se sami našli u protuslovlju sa Korošćevom politikom. Neki od njih liepo su nam govorili o toj sretnoj Jugoslaviji ali su istodobno isticali slovensku industriju, slovensku narodnost, jezik, glazbu, kulturu kao nešto osebnoga u toj Jugoslaviji i tim se — i ako na oko pristaje centralizmu — isticahu kao Slovenci u svemu, pa donapokon i samoj upravi u Sloveniji, tako da ih neutralno sudeći čovjek nije uz najbolju volju mogao vrstati u skupinu beogradskih centralista, već u skupinu slovenskih autonomista ili federalista. Njima je drag i mio Boograd, ali su mnienja da s njihovom slovenskom kesoni imadu upravljati Slovenci, a ne Beogradjani. Oni se u tonu ne razlikuju od naš Hrvata u ničemu,

i kada bi dr. Korošec bio liberal — sigurno bi bio njihov vodja. Poklik g. *Jose Prpića*: „Živio hrvatski Šibenik!“ bio je malo uzrujao živece nekolicine od prisutnih slovenskih privrednika pak su nekako mrmošili između zuba. Nu na povratku iz južne Dalmacije, i oni su drugčije mislili o nama i povratise se u Sloveniju sa osvjedočenjem, da Dalmacija nije nikakva srbska provincija nego kolievka Hrvata.

Pod vodstvom g. *Milana Milića*, sina pok. *Luja Milića*, stare hrvatske korenike i borca za vrijeme narodne borbe u Slanoma kod Dubrovnika, desnog prijatelja pok. *Miha Klaića* i obožavatelja pok. *Mihovila Pavlinovića*, hrvatski industrijalci, kojima se priključise strani konsuli u Zagrebu i liepi broj slovenskih industrijalaca, priredise izlet u Dalmaciju. U Šibeniku su izletnici bili pričekani od Trgovačkog Udruženja i predstavnika občine. Pri samom dolasku izostao je svaki oficijelni pozdrav. Izletnici su se prekrkali u jedan obalni parobrod, da plovesi po moru vide cielu šibensku luku. Članovi Trg. Udruženja pokazivali su izletnicima bogatstva, koja se kriju u našoj luci. Ovom se je izletu priključio i naš glavni urednik *Miho Jerinić*, kao član Trg. Udruženja, ali kada je saznao da se između izletnika nalazi i naših političara, razumije se samo po sebi, da se s njima poveo razgovor i o našoj sveobćoj politici. Na glas da se na parobrodu nelazi i glavni direktor Prve Hrvatske Štedionice g. *Milivoj Crnadak* naš urednik ga ončas potraži te ga pozdravi ovim govorom:

Gospodine *Milivoje!* U času, kada se vozite po ovoj ubavnoj hrvatskoj luci, dozvolite da Vam izručim dva pozdrava.

Prvi pozdrav, to Vam je pozdrav moje supruge i mojih osmero dječice. Oni se sa zahvalom još uvijek harno sjećaju onog dana kada ste Vi njihovom hranitelju, meni, prognanu od Talijanske okupatorne vlasti g. 1919 iz Šibenika, u Zagrebu se nalazeći bez i jedne prebijene pare bili pri ruci — i spasili ga od prietećeg zdvajanja. Onaj Vaš nalog Vašem činovniku: *Budite g. Jeriniću u svemu pri ruci!* — ostao mi je neizbrisiv u pameti i vjerujte mi, gospodine *Milivoje*, i ako je meni Vaš činovnik kazao, da će ona oveća svota, koju ste mi stavili na razpoloženje da ne poginem, biti uknjžena u konto von perdi, ja sam se čutio naj sretnijim čovjekom, kada sam kašnje krvavim trudom i štedajom bio u položaju da ju zahvalno povratim. Praštedioni, a sada kada mi se je pružila opet prigoda da s Vama osobno divanum, nezamjerite mi, ako se sa radošću sjećam one zgoda iz Vašeg i mog života, te ju ovdje bez okolišanja iznašam na javnost pred svim Vašim suputnicima i našim gostima“.

Na slušaocce izletnike djelovao je ovaj pozdrav ugodno. Divili su se iskrenosti našeg urednika, gdje je pred tolikim svietom bez ikakve koprene iznio ovaj slučaj, a predsjednik Praštedione g. Crnadak, sa riečima, da je ono bila njegova dužnost učiniti, kvitirao je na ugodno odobravanje slušaoca. Na to je naš glavni urednik Jerinić nastavio:

„Drugi pozdrav, gospodine Milivoje, to je pozdrav hrvatskog naroda naše gole kršne Dalmacije, kolievke Hrvata. Ja njesam doduše ovlašten da Vas pozdravljam u ime kojih četiri do pet stotina hiljada Hrvata u Dalmaciji, ali ako ja to činim, uvjeren sam, da će sviestni Hrvat dalmatinski svaki moje postupanje prama Vami odobriti. Već u samom Šibeniku, kada se je malo prije saznalo, da se i Vi nalazite izmedju izletnika, svakomu se je Hrvatu uzigralo srce, da Vas može viditi i pozdraviti, jer u Vašem dolazku u Dalmaciju svaki Hrvat vidi Vašu dobru i odlučnu volju i želju, da ovaj hrvatski narod, koji je bio zapušten od svih vlada prije i poslie sloma Austrije podignete iz gospodarskog robstva.

Kod zadnjih izbora hrvatska je Dalmacija javno izrazila njezinu staru želju da hoće da bude spojena sa Zagrebom, kojemu je ona zahvalna, da je za vrijeme svietskog rata spasio od očite smrti na hiljade njezinih po izbor sinova.

Hrvate u Dalmaciji robile su i gulile sve razne vlade prije i poslie sloma Austrije u nadi, da će ih na taj način prisiliti da prikuće glavu pod njihov jaram. Sve su se u računu privarile. Narod je u Dalmaciji trpio i trpi sve šikane — ali nikada nije nikomu za ljubav, za varicak kukuruza prodao svoj obraz i zatajio njegovo hrvatsko ime, i napustio njegovu težnju za ujedinjenjem Dalmacije sa Hrvatskom. Ako je nakon sloma Austrije Dalmacija izgledala nekako šarena, e pa tomu nije bio krivac njezin narod. Ljudi, koji su se u ovoj zemlji slučajno rodili, a kojih su se predji znali radi vlasti, i tlačenju hrvatskog življa klanjati Mlečićima i Beču, u nadi da će ju i nakon sloma u Dalmaciji moći i dalje ugnjetavati hrvatski narod, pokušao je da uz asistenciju policije prikriju Dalmaciju plaštem rugla i sramote. Oni, poduprti izdajstvom nekih za ordenima pohlepnih izroda i narodnih pijavica uspješne časovito, ali 18. ožujka o. g. pokazao je jasno svima da hrvatski narod u Dalmaciji ne će da trpi ničiju silu i strahovladu.

Pravi Hrvati Dalmacije javno su se izjavili za njezino ujedinjenje sa Hrvatskom i danas, kada hrvatski privrednici putuju našom obalom, hrvatski narod u Dalmaciji upire oči u Vas u nadi, da će ovo vaše putovanje imati za posljedicu ekonomno podizanje i blagostanje pučanstva ciele naše zapuštene Dalmacije.

Godine devetnaeste stajao je pred Vami u Zagrebu jedan Hrvat iz Dalmacije i Vi ste mu bili pri ruci, sada na Vašem putovanju kroz Dalmaciju prate Vas oči od kojih četiri stotine hiljada Hrvata i ja sam uvjeren, da ćete i njima svima biti pri ruci Vašim umom i Vašim radom.

Hrvatski privredni krugovi sa Praštedionom na čelu znali su braći Srbima u Šumadiji priteći u pomoć sa svotom od sublizu šest stotina milijuna kruna i mi smo svi sa radošću pozdravili ovaj humanitarni akt braće Zagrebcana, kojim su oni braću Srbe na povratku u opustjelu domovinu doveli u položaj da se gospodarski pomognu i pridignu. Mi Hrvati Dalmacije uprav uživamo da ste se Vi Zagrebcani na ovakav način izkazali prama našoj braći u Šumadiji i sada kada ste utrljali njihove suze, dolazimo mi Hrvati u Dalmaciji na red.

Gospodine Milivoje, Vami i svim Vašim suputnicima želim sretan i veseo boravak i oporavak u našoj hrvatskoj Dalmaciji. Bog Vas poživio sve skupa“.

Za vrijeme ovog kratkog pozdrava g. Milivoj Crnadak stajao je na nogama odkrivene glave i pomnjivo je pratio svaku rieč našeg urednika, a kad je dovršio njegov pozdrav, g. Crnadak stisne mu desnicu, zahvali se u kratko na ovom neoficielnom pozdravu.

Iza večere izletnici su bili gosti Trg. Udruženja i občine. Predsjednik Društva za promet stranaca, g. Milić, toplim riečima zahvalio se je na liepom pričeku i izrazio želju da Šibenik postane ono na što je predestiniran. U ime grada Šibenika pozdravio je izletnike obč. upravitelj dr. Ante Rajević.

Českoslovački konsul g. Para nakon što je istaknuo sve ljepote naše obale, koje su do sada vidili izrazio je zahvalu na dočeku u ime stranih konsula. Izletnike je u ime Trg. Udruž. pozdravio g. Vladimir Kulić, ističući u govoru sve gospodarske momente, koji mogu da zainteresiraju hrvatske i slovenske privredne krugove a ponajviše okolnost, da će sa dogradnjom lieke željeznice Šibenik postati skala Hrvatske i Bosne. Predsjednik Saveza Izvozničara u Zagrebu g. Milivoj Kerdić istaknuo je važnost ovog društva i izrazio nadu da ćemo kroz nedugo vrijeme stupati u kolo najvećih država. Želi razvoj Šibenskoj luci i napija u zdravlje šibenskih trgovaca.

Slovenac dr. Rudolf Marn govori o razvoju trgovine i industrije i napija gradu Šibeniku želeći mu napredak.

Predsjednik Milić diže se ponovno i napija gradu Zagrebu, na što gradski zastupnik grada Zagreba g. Ivan Peršić uzme rieč, da se zahvali na ovoj napitnici pa nadoda: „Vas Dalmatince kod nas u Zagrebu krivo sude, a nas Zagrebcane sudi se krivo kod Vas, a mi smo, de fakto jednog osjećaja, jedne duše, hoćemo da budemo Hrvati, i kao Hrvati da udjemo u jugoslavensko koło, koje će poštivati jednakopravnost, iskreno bratsko svih južnih Slavena“.

Pri svršetku ove zabave uzeo je rieč zagrebački industrijalac Joso Prpić. On je izrekao samo malo rieči, ali one su elektrizovale sve prisutne Hrvate. Prpić je govorio iskreno i pošteno, bratski i rodoljubno, pa će njegove muževne rieči naći odaziva bez dvojbe kod svih hrvatskih privrednih krugova s ovu i s onu stranu gordog Velebita: „Svaki pravi Hrvat i svi pravi hrvatski industrijalci stoje bez uvjetno sa svim razpoloživim sredstvima na raspoloženje hrvatskom narodu u Dalmaciji“. — To su rieči Jose Prpića. Ovaj njegov karakteristični govor završio je sa poklikom: „Živio hrvatski Šibenik!“

Pred hotelom na obali nalazilo se nekoliko običnih izazivača i jedan od njih nepromišljeno doviknuo je: Tako možete govoriti u Zagrebu“.

Ovaj izazov imao je biti signal pripravljenom ataku na hrvatske privredne krugove, nu na radost i veselje policijskog komesara Carevića redarstvu nije bilo nužde da vadi sablje iz korica na braću Hrvate.

Predsjednik Milić zaključio je ovu bratsku zabavu prisposlovivši naše jako vino sa našom jakom ljubavi, koja treba da ostane nerazdivešiva izmedju nas. Dotaknuo se je i politike te je završio sa ovim riečima: Ako smo dobri Hrvati, dobri Srbi ili i dobri Slovenci, onda smo i dobri Jugoslaveni“.

Uz poklike: živili braća izletnici! živili gospoda konsuli! živili Jugoslavlja! živili Hrvatska! gosti se razidjoše i odoše oko pol noći na počinak.

Na povratku iz južne Dalmacije imali smo prigode razgovarati sa više izletnika. Dojam koji su dobili na ovom putovanju je zanimiv i sa gospodarske i sa političke strane. Svi izletnici Hrvati i Slovenci, kao i strani konsuli bez okolišavanja priznaju da je Dalmacija neosporivo napućena hrvatskim življem. Doček u Dubrovniku, Ercegovoma i Kotorom ih je uprav iznenadio. Svudje su bili pozdravljeni kao Hrvati. U Veloj luci, na Korčuli, Visu, Trogiru svi oni, koji su došli sa narodom u dodir, imali su prigode da čuju što tamo hrvatski narod trpi.

A u Spljetu — u tom leglu jugofašista? U Spljetu su slušali rieč načelnika dra. Tartaglie. Njegova ih rieč izaniela.

O dočeku u Spljetu izrazio nam se je zagrebački veletřzac g. Lav Grivić ovako: „U Spljetu smo ostali iznenadjeni sa govorom gradonačelnika dra Tartaglie. Govorio je liepo i kao jedan pravi čestiti Hrvat. Onakav hrvatski pozdrav malo se sluša i u Zagrebu!“

Razgovarali smo se na povratku i sa g. Josipom Prpićem. Evo što nam je rekao: „Prolazeci kroz Dalmaciju uvjerio sam se, da bi se sa malo dobre volje moglo mnogo učiniti za narod u ovoj od Boga nadarenoj, a od ljudi zapuštenoj zemlji. Svudje, gdje smo dolazili narod je hrvatski; svudje iste tužbe i jadi: za narod nitko ne mari“.

Braća Milan i Joso Prpić bili su u Spljetu na parobrodu konfinirani od redarstva, tobože da im prieti pogibelj od fašista. I o tome smo se razgovarali sa g. Josom. Njegovo shvaćanje današnjeg fašizma iznašamo ovdje, da naša zalutala braća uvide, kako o njima misli jedan odlični i uvaženi Zagrebcanin: „Fašizam je kod nas jedna umjetna pojava, koju je stvorio Pribičević, ali koja u narodu ne može zahvatiti dubokog korjena, jer ova biljka nije prikladna za naš narod. U svakom mjestu sve što je otvorilo oči ostavlja po malo fašističke redove. Fašizam sliči samoubojstvu, a da je kod nas u nekim mjestima fašizam zaveo mnoge inače dobre Hrvate, to je po mom mienju tražiti uzroke u nesredjenim ekonomnim prilikama dotičnoga. Kod nas nitko ne mrzi fašiste, koji su do jučer bili dobri Hrvati, da li svak sažaljeva njihov ovisni položaj u koji su dospjeli po migu vlastitih gospodara. Ja se nadam, da će s vremenom svaki fašista Hrvat žaliti, da je nesviesno stajao u službi Pribičevićevog kabineta“.

Na večer Hrvati grada Šibenika prirediše svojim političkim sumišljenjcima intimnu zabavu. Za počastnog stolavnatelja bio je jednoglasno izabran g. Joso Prpić. Kada se je skupljeno društvo počelo zabavljati i u dvorani zaorila pjesma „Oj Hrvati jošter živi“ policijski komesar Niko Carević se sjetio, da bi se u hotelu mogao narušiti noćni mir i pošalje svoga adlatusa detektiva Belamarića, da zabrani pjevanje. Uprav u času kad je hrvatska omladina pjevala: Proklet bio izdajica svaki domovine! bane u hodnik Belamarić i stane sa poznatim njegovim divljačkim tonom i vikom pozivati mirne i vesele mladiće, da prestanu pjevati. Nakon malo časa eto i Carevća, da uređuje protiv rušitelja noćnog mira. Kada nije pomogla nikakva pametna rieč starijih ljudi, pjevanje je bilo prekinuto, a prisutan g. Junio, član uredništva „Slobodne Tribune“ u Zagrebu uzme rieč i pri otvorenim vratima, da čuju i oni što su u hodniku reče: Hrvatski narod bilježi tačno imena svih onih, koji ga progone, pa kad dodje dan obračuna, hrvatski će narod znati nagraditi sve prgonitelje i tlačitelje Hrvata“.

Blied kao krpa stajao je u hodniku komesar Garević i kušao je da zatvori vrata, da mu ne dolazi do uši hrvatska poruka. Ali su se vrata svaki put otvorila i proti njegovoj samovolji.

Bivši ministar g. Ivica Kovačević razveselio je društvo i zaključio zabavu sa pričom o kravi kad crkava. U nas u Liki — rekao je Kovačević — narod veli, da kad krava crkava još u zadnji čas tetura se s nogama samo da koga ozledi. Ali mi smo sviesni i ne ćemo pasti ni' omu na lepak.

Švindlarija sa beogradskim kukuruzom.

Novine su doniele viest da je ono pet dalmatinskih radikala zastupnika u Beogradu izposlovalo, da se hrvatskom narodu u Dalmaciji imade porazdieliti 300 vagona hrane na doček, biva na vjeresiju. Na ovo su srbske novine nadovezale hvale i slavospjeve onoj petorici radikala misleći da će tim moći zaslijeptiti oči Hrvatima Dalmacije. Medjutim e je uspostavilo da je kukuruz, koji je držao „Zadružai Savez“ u Splitu u pohrani, imao sasvim drugi cilj nego li da se „gladnom“ seljaku dodje u pomoć i otkrila se je jedna prosta švindlarija — radikalne inteligencije u Dalmaciji. I kad je narod saznao za tu švindlariju on je na prosto odbio kupovanje kukuruza.

Kod nas u Dalmaciji prošla je sezona glada. Sada seljak imade povrća, mlička, sira, kožica, jaja, i padne li još jedan put dobra kija eto mu do pemaest dana vlastita žita u hambare, da mu dojduće zime ne će zaviriti glad u kolibu.

Glavnom Odboru

Narodne Hrvatske Zajednice

Pittsburg.

Vaš plemeniti rad oko sakupljanja milodara za gladne u Dalmaciji svaki je Hrvat pozdravio iz sred srca, i za vrijeme sezone glada biedni i gladni gojili su nadu i živili od utjehe, da će im Vaša pripomoć stignuti i spāsiti ih od glada. Kako se je u Dalmaciji bila razvila politička borba, hoće li se kod izbora Dalmacija izjaviti za Beograd ili za Zagreb to svi oni, koji su gladni narod mogli poduprieti i bez sábiranja milodara u Americi, upri su sa svim silama da bi narod prisilili gladom — da glasuje za Beograd a proti Zagrebu.

Kako Vam je poznato narod u Dalmaciji glasovao za Ujedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom, i traži da se njegova sudbina ima riešavati u Hrvatskom Saboru u Zagrebu. Narod gladan, gol i bos hodio je do izborne žare i sve beogradske makinacije, nasilja, prevare, mito, obećanja, prijetnje, zatvori, batine, bokseri, revolveri i bombe nisu pomogle — narod se nije plašio nikoga, glasovao je proti samosilju grada Beograda.

Iz članka „Švindlarija sa beograskim kukuruzom“ će te se uvjeriti, da je kukuruza bilo u rezervi dosta, ali tim su se kukuruzom imali kupovati glasovi hrvatskih radnika i seljaka u Dalmaciji za pripojenje Dalmacije — Beogradu.

Vaši milodari su prispjeli u Dalmaciji i svaki je seljak mislio, da će mu doći dobro, da kupi sumpora i modre galice. Ali kod razdiobe dogodilo se je nešto, o čemu darovatelji nisu nikada ni sanjali. U šibenskom kotaru novac se je dielio u glavnom tlačiteljima hrvatske misli i ljudima, koji imadu od 50-80

Onaj kukuruz za koji su se srbski zastupnici zauzeli u Beogradu, imao se je narodu uz platu prodavati prije izbora, ali kada su gospoda vidila, da narod neće glasovati za Beograd nego za Ujedinjenje Dalmacije sa Zagrebom — gospoda su se promislila i narodu nisu htjeli dati kukuruz u sred sezone glada.

Poglavice srbskih radikala obljetali su sela prije izbora i narodu su se javno grozili, da tko ne bude glasovati za srbsku radikalnu stranku, za onu stranku koja hoće da se Dalmacija skući pod beogradsko robstvo, da ne će dobiti kukuruza. I ovi ljudi su mislili, da će gladni narod za varičak kukuruza prodati Dalmaciju Beogradu. Izbori su pokazali, da se hrvatski narod u Dalmaciji nemože ni prietnjama ni mitom predobiti za beogradski jaram.

Nakon izbora „Zadružni Savez“ se je našao u neprilici šlo će sa predizbornim kukuruzom. Pokušao je isti prodavati po Din 3.50, a kad je naišao na odpor, odlučilo se davati kukuruz narodu na doček. U nekim mjestima razdielio se je kukuruz i Hrvatima, dok su ga u glavnom dobili srbski radikali i sad dolazi djelo na vidjelo.

Sad se sa svom parom radi u srbskim radikalnim krugovima, da se ovaj kukuruz uobće i ne plati od srbskih seljaka, a ono malo vreća, što se je porazdielilo izmedju hrvatskih seljaka imalo bi da služi za reklamu srbskim radikalima.

Uzalud beogradski kukuruz u Dalmaciji. Narod je uvidio celu švindlariju — i političkim švindlerima je odgovorio kako je najbolje znao. Ovo njih sada peče, ali to je sudbina svakog švindlera.

hektolitara vina, koji nisu nikome dužni ni pare, koji dobivaju mita od Srbaradikala i Srbodemokrata, dok hrvatskim seljacima i prav onima, koji su glasovali za Ujedinjenje Dalmacije sa Zagrebom, a koji su potrebni, nije se dalo ni šolde.

Sa Vašim milodarima provela se je amo jedna od najsrमतnijih agitacija, što bez dvojbe nije bilo u Vašoj plemenitoj namjeri. Onim za koje se je znalo, da su glasovali proti srbskim radikalima i srbskim demokratima, u brk se je govorilo: Ovo nije novac za vas! Hajdete u Radića, u Trumbića, u Drinkovića, u Jerinića, u Drezge — oni će Vam dati — rog za uho!

Gospodo odbornici, žalim da je novac hrvatskog naroda u Americi u domovini na ovaj način porazdjeljen većinom izmedju onih ljudi, koji su glasovali proti hrvatskom narodu.

To Vam javno stavljam do znanja i šaljem Vam bratski hrvatski pozdrav Šibenik 31 svibnja 1923. Miho Jerinić

Starčevićeva misao u Šibeniku.

Hrvatska stranka prava sa njezinim vodjom don Ivom Prodanom u Dalmaciji vodila je u Šibeniku očajnu borbu, dok ovu občinu nije predobila za hrvatsku protuaustrijsku misao, koja je obćina sve do pred svjetski rat ostala u pravaškim rukama. Nakon sloma beogradske vlastodržci sve su preko njihovih ekslonenata u Splitu učinili, da Šibenik otudje hrvatskoj misli. Za vrijeme talijanske okupacije stotine i stotine hiljada kruna bacale su se u potajnu agitaciju, kojoj je bio jedini cilj, da se Šibenik, kao cen-

trum sjeverne Dalmacije, otudji hrvatstvu, Starčevićevoj ideji, da ga se poižvinči.

Te uzalud potrošene stotine hiljada imale su doduše neki uspjeh, ali vrijeme najbolji liečnik, počelo je liečiti i ovu rak ranu, koju su srbski demokrati bili uštrcali u žile hrvatskog naroda u sjevernoj Dalmaciji, i mi smo dne 27. ov. mj. se sakupili u crkvi sv. Frane da proslavimo stogodišnji rodjendan našeg Preporoditelja i Otca naše borbe za Slobodu i Nezavisnost. Sve što se u Šibeniku osjeća hrvatskog poriekla, sve je prisustvovalo ovoj svečanosti, koju je po utanačenom planu pokušal pomutiti beogradska plaćena banda tim što je dan prije kidisala za život Dominika Bumbera, koji je imao kao rodjeni Šibenčanin da svojim sugradjanima ocrtá život i rad Staroga. Proslavi je policija htjela da dade neki politički karakter, te je uz šefa Carevića izaslala četiri beogradska karabinjera, a u crkvi je postavila jednog karabinjera. Medjutim je svečanost prošla u potpunom miru i redu uz urnebesno klicanje: Slava Anti Starčeviću!

Krv se hrvatska lije...

Ima već nekoliko godina da u hrvatskom gradu Šibeniku nije potekla krv i poprskala njegovu zemlju, Grad »žestokih temperamenata« kao da se je malko kultivisao i odbacio od sebe ubojito oružje s kojim se je u Šibeniku riešavao svaki spor. Ratna škola je mnoge »izobrazila« i najveći razbijači postadoše »ozbiljni« ljudi.

Ni za vremena talij. okupacije — koliko se sjećamo — nije potekla našim gradom hrvatska krv, i ako je baš tada mogla vrlo lako da potokom poteče. Kulturni zapad nije mogao da se identifikuje »Ben Akibinom« kulturom — ako li se uobće takova može nazvati balkanijada.

Ali od dolazka »oslobodilaca« našom domovinom proljeva se samo hrvatska krv izdajnički, zaplotnjački, kukavički uz pasivitet policije, poglavarstva, suda i svih ostalih »nadležnih«. »Jugoslaveni« sa velikosrbskim srcem podržavaju najgori i najnerazumniji olaš da ubija — nekažnjeno. To smo već bezbroj puta vidili na svim krajevima naše hrvatske domovine i nikada krivci, zločinci, ubojice nisu osjetili »jednakopravnost« zakona. „Ubi“, „kolji“, „pali“, i ime države u ime.... Vrlo prosvjetno, nadasve kulturne metode koje neće ni mog magarca učiniti kraljevem!

Republikanizam je ideja što spašava narode od nasljednih nametljivaca i ušljivaca (parasitizam); monarhizam je pljačka jedne privilegovane najmanje na štetu čitavog naroda, a da je to tako, najbolje nam svjedoče slavenske republike, iza kojih, na žalost, mi usporismo nešto korak, ali ćemo ih brzo dostići.

Naši najjači „stari“ omladinci odoše u republikance, komuniste i anarhiste — pak nije li najveća žalost i sramota za jugoslavensvo kad ga zastupa ovakovi „nacionaliste“ i kad se ubivanjem i tek kakovih starih boraca koji su još otrag deset godina protrekivali albanska polja kao srbski dobrovoljci

— kojima sada hoćeju nitkovi da diktiraju i prednjače u patriotizmu!

Smiešno, ako nije ironično, žalosno, ako nije sramotno.

Dominik Bumber koji leži sada teško ranjen od „nacionaliste“ Luketa, koji je već učinio *bezbroy* napadaja na mirne ljude — je mladić čiji patriotski rad datira još od balkanskih ratova, a jer poznamo njegovu skromnost, ne ćemo da iznosimo sav njegov patriotski rad, a i stoga što nemamo komu dokazivati, jer je to poznato celom Šibeniku. Nas samo interesira onaj momenat kada će da dodje do parnice na kojoj će se iznijeti takovog žalosnog i kompromitirajućeg materijala, da će mnogi i mnogi „zvaničnik“ i ter kako se lecnuti. Opravdavati Dominika Bumbera je sasvim suvišno; njemu daje zadovoljštinu *cieli grad*. Njega posjećuju čitave povorke svijeta i nose mu cvieće, a osobito se radujemo što je i presvietli naš biskup učinio čast našem mladom borcu sa svojim visokim posjetom.

Bumberova je rana teške naravi i na vrlo pogibeljnom mjestu, dočim Luketina je također teške naravi *obzirom na oružje*.

Mi ćemo se detaljno osvrnuti na žalostan slučaj i udariti po nosu sa svim onim faktima i dokazima koji nam stoje na raspolaganju putem mnogih i mnogih svjedoka koji će sasvim nepristrano i pravedno stvar prikazati.

Krv Dominika Bumbera probudiće Šibenik.

Živio nam Hrvatski Borče!

Luketa ozdravio.

Jučer je Luketa izašao iz bolnice unatoč tomu što je „teško“ ranjen! Konstatacija dra. Pasinija je vrlo zgodna. Ne ćemo da ovoga puta o celom događaju pišemo sa kritičke strane. Imat ćemo kad, a imat ćemo šta.

Za Hrvatski „Dom“ u Djakovu.

HRVATSKA DOMOVINO!

Centrum Slavonije, Tvoje Djakovo, neće zaostati za ostalim Tvojim gradovima. I ono se sprema na podignuće „Hrvatskog Doma“ tog hrama, u kojem će svako društvo, hrvatsko društvo, bez ikakve tuđinske natruhe, imati svoje sjedišta.

Apeliramo s toga, majko Hrvatska, na svu Tvoju djecu od Rieke, tog bisera Jadrana, do Zemuna i divnog Dubrovnika, apeliramo na bieli Zagreb i Šeher-Sarajevo, apeliramo na sva mjesta Hrvatske, Slavonije, Hercegovine i Dalmacije i na ostalu djecu Tvoju, da svojim doprinosima pomognu sagraditi „Hrvatski dom“ u Tvom krilu, u divnom Djakovu, jer taj Hrvatski dom ne će biti samo djakovačkij nego dom svih pravih Hrvata bez razlike stalaža i vjere.

HRVATSKI NARODE!

Napred na kulturno polje!! Podiži hramove prosvjete u svakom seocu!! Kidaj lance tmine!! Upali luč prosvjete i pobjeda je — Tvoja.

Za odbor društva

za gradnju „Hrvatskog Doma“ u Djakovu.
Predsjednik: Mato Šarčević
Tajnik: Dr. Ante Crvić

„Jugoslavenska Matica“ i „radikalna“ trgovina. — Od tajnika Mateja Škariće dobili smo izješčaj glavne skupštine „Jug. Matice“. Izvješće smo pročitali i upalo nam je u oko. da u njemu nema ni rieči spomene o novcu koji je „Jug. Matica“ u Splitu stavila na raspoloženje jednom srbskom radikalu u sjev. Dalmaciji, da s tim novcem tjera trgovinu i gradi kuće.

I mi smo u svakoj prigodi podupirali ovu ustanovu, ali kad smo saznali da „Jug. Matica“ stavlja srbskim radikalima u sjev. Dalm. novac na raspoloženje, da otvaraju trgovinu, elem smo se izbrisali iz članstva ove ustanove. Nitko od nas nije davao novac „Jug. Mat.“ da ga ova daje jednom srbskom radikalu za njegovu trgovinu.

PRODAJA POSJEDA

u trgovištu Pleternič kraj Požege u Slavoniji, koji se sastoji iz kuće, velike podrumice, oranice lijepe šljivika i vinograda svega 3 jut 800 m., većeg urbarnog prava na pašnjak i visoku šumu te konačno na diono pravo na postojeći kotuški mlin,

Prilagodno za obrtnika, seljaka ili za otvorenje trgovine ili gostione. Samo mjesto lijepo i romantično u koje vodi sa pet strana državne ceste i sa 3 strane željeznica, a u istom se nalaze sve mjestne oblasti. Cijena sa ovogodišnjim urodom 500.000 kruna. Posreditelji se nagraguju sa 2%. Poblize pismene i ustmene upute kod vlasnika Valentina Raijušića, Osijek II. vojarska ulica broj 3.

I. Bos. Hec. tvornica turpija
JOSIP MEGLIĆ
Vareš Majdan Željezara
Preporuča sve vrsti novih turpija
rašpa na veliko i za malo te prima
na novo oštrenje istrošene.
Cjenici na zahtjev badava i franco.

Drogarija
VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK.
Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o. — Optika. — Naočala. — Čokera.
Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu. — Primaju se popravci.

Preporučamo se kao domaća tvrtka
Staklana VJ. FRANZ — Zagreb
Jelačićev trg 7. — Telefon 22-42.
Bogato skladište staklene i porculanske robe. — Staklenih ploča i ogledala svake vrsti i veličine.
Opletenih bocuna (deinjoka) od 3 do 50 lit.
Veliki izbor svjetiljaka za petrolej i elektriku. Najfinija Kristalna luksus roba.
Prodaja na malo i na veliko.

HRVATSKA POLJODJELSKA BANKA
DIONIČARSKO DRUŠTVO ZAGREB
DIONIČKA GLAVNICA K 20.000.000 — Pričuva: 15.050.000. Uložbi: preko 100.000.000. Centrala: ZAGREB. — Podružnice: RIJEKA I SARAJEVO. Ispostave: BRIBIR-VINODOL, ČIBAR, HRELJIN.
Prima uložke na knjižice i na tekući račun, te ih ukamačuje uz najbolje uvjete. Obavlja doznake za sva mjesta u državi i inostranstvu. Finansirira trgovačka, obrtna i industrijalna poduzeća. — Kupuje i prodaje sve vrsti devizka i valuta po dnevnom tečaju. Ekskomptira i reeskomptira mjenice. — Bavi se svim poslovima, koji zasijecaju u bankovnu struku.

Dragutin Šepik Prilaz 35 Zagreb
Vlastiti proizvod svih vrsti „LIMENKA“ za lak, firmajs, terpentini, ulje, petroleum, kandite itd.
Patentne limenke za uljene boje itd.

I. STJEPUŠIN — SISAK
Preporuča najbolje tambure, žice, partiture i ostale potrebštine za sva glazbala.

Vinogradari! Trgovci gospodarskih potrepština!
Nabavite si smjesta Šepikovu domaću sumporaču na pero, jer je ista bolja i jeftinija od svih dosadašnjih.
Za svaki komad jamči se 10 godina
Trgovci, odnosno poduzeća, koje se bave sa prodajom gospodarskih potrepština dobivaju jedan komad na uvid i probu uz tvorničke cijene.
Narudžbe i dopise valja slati izravno na proizvajdača
Dragutina Šepika, Zagreb — Prilaz 37.